

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Λογοτεχνία για Παιδιά Ι

Ενότητα 3: Αφήγηση

Δημήτρης Πολίτης

Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τ.Ε.Ε.Α.Π.Η.

Σκοποί ενότητας

- Κατανόηση των κωδίκων και της δυναμικής της Αφήγησης, γενικά.
- Κατανόηση των κωδίκων, της φύσης και των ιδιαίτερων λειτουργιών της Αφήγησης στο Νηπιαγωγείο.
- Εξοικείωση των φοιτητών/φοιτητριών με τις βασικές αρχές της Αφηγηματολογίας που σχετίζονται με τη Λογοτεχνία για Παιδιά.
- Συγκρότηση/Υλοποίηση αφηγηματικών δραστηριοτήτων ή δραστηριοτήτων μετά την αφήγηση.

Περιεχόμενα ενότητας

- Γενικά-Εννοιολογικά-Ιστορικά - Στοιχεία της αφήγησης, Είδη αφήγησης-Αφηγηματικοί τρόποι [Αφήγηση-Διάλογος («διήγησις»-«μίμησις»)], Αφηγηματικός χρόνος [ιστορικός, πραγματικός, αφηγηματικός (Εξωτερικός/εξωκειμενικός-Εσωτερικός/εσωκειμενικός), Οπτική Γωνία (Εσωτερική Οπτική Γωνία-Εξωτερική Οπτική Γωνία), Η διεύθυνση της φωνής
- Η Αφήγηση στη σχολική τάξη-Η Αφήγηση στο Νηπιαγωγείο, Προετοιμασία για την αφήγηση/Πρακτικές κατά την αφήγηση, Δραστηριότητες μετά την Αφήγηση, Χαρακτηριστικά του Αφηγητή-Βασικές αρχές για μια επιτυχημένη αφήγηση μέσα στη σχολική τάξη.

Αφήγηση

Μια πράξη επικοινωνίας κατά την οποία παρουσιάζεται προφορικά (ή γραπτά) μια σειρά από πραγματικά ή πλασματικά (επινοημένα) γεγονότα.

«Αφήγηση (Storytelling) είναι η
αλληλεπιδραστική τέχνη της
χρήσης λέξεων και δράσεων για την
αναπαράσταση των στοιχείων και των
εικόνων μιας ιστορίας με τρόπο που να
κεντρίζει τη φαντασία του ακροατή».
(National Storytelling Network)

Στοιχεία της Αφήγησης:
αφηγητής - ακροατής - αφηγηματική πράξη -
αφηγηματικό περιεχόμενο

Είδη αφήγησης:
αφηγήσεις πραγματικών γεγονότων,
αφηγήσεις πλασματικών γεγονότων,
λογοτεχνική και ιστορική αφήγηση,
καθημερινές αφηγήσεις

Αφηγηματικοί τρόποι:
αφήγηση, διάλογος
(«διήγησις»-«μίμησις»)

Η Λογοτεχνία ανήκει στις τέχνες του
χρόνου.

Χρόνος:
ιστορικός-πραγματικός, αφηγηματικός

Η έννοια του χρόνου στην αφηγηματική λογοτεχνία

1. Ο αφηγηματικός χρόνος: Είναι ο χρόνος της αφήγησης ή της ανάγνωσης.
2. Ο ιστορικός χρόνος: Είναι το χρονικό πλαίσιο που συμβαίνουν τα πραγματικά, τα ιστορικά γεγονότα. (Το 1789 π.χ., ο χρόνος της Γαλλικής Επανάστασης).
3. Ο πραγματικός χρόνος: Είναι το διάστημα που διαρκεί ο μύθος σ' ένα μυθιστόρημα (π.χ. ο ήρωας γεννιέται, μεγαλώνει, ωριμάζει, αλλάζει, πεθαίνει).

.....

Παρατηρήσεις:

1. Πολλές φορές ο μυθιστοριογράφος συμπιέζει μέσα στον αφηγηματικό χρόνο τον πραγματικό χρόνο περνώντας γεγονότα ετών μέσα σε λίγες παραγράφους, ενώ μπορεί να διαθέσει μεγάλα κεφάλαια, για να απεικονίσει π.χ. μια δεξίωση.
2. Υπάρχει στενή σχέση στην αφηγηματική προοπτική και τον αφηγηματικό χρόνο. Καθοριστική σημασία για τη χρήση του έχει η προοπτική, όπου τοποθετείται ο αφηγητής.
3. Ο αφηγηματικός χρόνος ρυθμίζει την πλοκή στην επική αφήγηση και ελέγχεται από τον μυθιστοριογράφο, ο οποίος χρησιμοποιεί διάφορα τεχνάσματα για να οικονομήσει μέσα στην αφήγησή του οποιαδήποτε χρονική έκταση.

χρ.αφ. < χρ.ιστ. —> επιτάχυνση
χρ.αφ. > χρ.ιστ. —> επιβράδυνση
χρ.αφ. = χρ.ιστ. —> «σκηνή», διάλογος

• Αφηγητής - συγγραφέας

• Οπτική γωνία: εσωτερική-εξωτερική

Αφηγηματικός χρόνος

- **Εξωτερικός/εξωκειμενικός:** χρόνος του πομπού
χρόνος του δέκτη, χρόνος των γεγονότων
- **Εσωτερικός/εσωκειμενικός:** χρόνος της ιστορίας,
χρόνος της αφήγησης (χρονική σειρά, αναχρονίες,
αναδρομικές αφηγήσεις, πρόδρομες αφηγήσεις,
συχνότητα)

Εσωτερική Οπτική Γωνία

1. Αφηγητής -> ο βασικός ήρωας

✓ Πλεονεκτήματα:

- Η αποδοχή μιας απίθανης ιστορίας είναι ευκολότερη.
- Η αφήγηση είναι πιο θερμή και οικεία.
- Η ιστορία έχει συνοχή και ενότητα.

✓ Μειονεκτήματα:

- Ο αφηγητής μεταδίδει μόνο την προσωπική του εμπειρία και όχι τις εμπειρίες των άλλων.
- Ο αφηγητής μπορεί να αναλύσει τον εαυτό του από μέσα, δηλαδή όπως τον βλέπει ο ίδιος και όχι όπως φαίνεται στους άλλους.
- Προβλήματα ηθογράφησης του αφηγητή.
- Απορία για την ικανότητα ενός οποιουδήποτε προσώπου να αφηγείται τόσο ωραία.

2. Αφηγητής -> ένα δευτερεύον πρόσωπο (ή άλλα δευτερεύοντα πρόσωπα).

✓ Πλεονέκτημα: Το δευτερεύον πρόσωπο μπορεί να περιγράψει το βασικό ήρωα από εξωτερική οπτική γωνία, ενώ την ίδια στιγμή συμμετέχει στα διαδραματιζόμενα.

✓ Μειονέκτημα: Η ιστορία διασπάται.

Εξωτερική Οπτική Γωνία

- Αφήγηση σε τρίτο πρόσωπο, αφηγητής παντογνώστης αλλά απρόσωπος.
- (Μειονέκτημα) Απομάκρυνση από τα διαδραματιζόμενα, έλλειψη ζωντάνιας και οικειότητας. Το μειονέκτημα αυτό ατονεί, αν επιστρατευτεί μια άλλη μέθοδος τριτοπρόσωπης αφήγησης (από ένα συνηθισμένο άνθρωπο που συμμετέχει στην ιστορία) με ελαττωμένη παντογνωσία. Ή αν ο συγγραφέας ομολογήσει από την αρχή ότι ο ίδιος αφηγείται τα γεγονότα.

• **Αλλαγή οπτικής γωνίας:** εναλλαγή οπτικής γωνίας, ασυνείδητη, από το συγγραφέα (σε μια τριτοπρόσωπη αφήγηση , εισάγεται ή παρεμβάλλεται μια επιστολή ή ένα μήνυμα.

• **Διήγηση:** αφηγείται ένας απρόσωπος αφηγητής με τη δική του φωνή.

• **Μίμηση:** αφηγείται ένα πλαστό πρόσωπο, η αφήγηση εναλλάσσεται με το διάλογο, υπάρχει μόνο διάλογος.

(Η διήγηση είναι η υποκειμενικότερη "παράσταση" της ιστορίας, ενώ στη μίμηση η ιστορία αντικειμενικοποιείται σταδιακά.)

• Η διεύθυνση της φωνής κατά την αφήγηση αποτελεί ένδειξη των σχέσεων ανάμεσα στον αφηγητή και στους ακροατές του και συνιστά αυτό που στη λογοτεχνία ονομάζουμε ύφος.

• Οι μηχανισμοί της διεύθυνσης μας δίνουν ένα πολύ χρήσιμο πλαίσιο για τη μελέτη της λογοτεχνίας, επειδή ο χαρακτήρας ενός έργου επηρεάζεται καταλυτικά από το εάν έχει συνειδητοποιήσει ο αφηγητής τη σχέση του με τον ακροατή.

Το παιχνίδι της αφήγησης έχει σχέση με την οπτική γωνία από την οποία ο αφηγητής παρατηρεί τα γεγονότα που απεικονίζει.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ
 Αφήγηση σε 1ο πρόσωπο.
 Υποκειμενική, ο συγγραφέας εκφράζει το εγώ του.
 ././.

1. Αφηγείται ο ίδιος ο ήρωας.
2. Αφηγείται 3ο πρόσωπο που συμμετέχει στα δράματα.

ΑΦΗΓΗΤΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ ΓΩΝΙΑ
 Αφήγηση σε 3ο πρόσωπο.
 Υποκειμενική ή αντικειμενική.
 ././.

1. Αφηγητής παντογνώστης - "θεός".
2. Αφηγητής πρόσωπο της ιστορίας.
3. Αφηγητής ο ίδιος ο συγγραφέας ο οποίος δηλώνει από την αρχή και παραδέχεται ότι οι γνώμες, απόψεις, κρίσεις, σχόλια κ.λ.π. είναι δικά του (μείωση παντογνωσίας).
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Η αφήγηση είναι υποκειμενική, εκφράζεται το εγώ του συγγραφέα.
4. Αφηγητής κάμερα (αμέτοχος στα γεγονότα).
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Η αφήγηση είναι αντικειμενική, δεν εκφράζεται το εγώ του συγγραφέα.

Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΦΗΓΗΤΗ:

1. Αφελής, πρωτόγονη.
2. Χιουμορίστας.
3. Ειρωνικός.
4. Ψυχρός.
5. Δραματοποιημένος ή αμέτοχος.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΤΑ ΔΡΩΜΕΝΑ: Κριτήριο είναι η συμμετοχή ή όχι στα δράματα.

1. Δραματοποιημένος αφηγητής: Μεταδίδει το εγώ του (υποκειμ. αφήγηση).
 π.χ. Γρ. Ξενόπουλος: "Η αδελφοβλα μου".
2. Αμέτοχος στα δράματα (π.χ. Μ.Κοντολέων: "Ένα συρτάρι γεμάτο δειρα", αφηγητής κάμερα).

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ (Αποδείκτες της φωνής του αφηγητή).

1. Ένα πρόσωπο οντολογικά και πραγματικά (δ/ση σε κάποιον).
2. Πλήθος από πρόσωπα (δ/ση σ'οποιοδήποτε, στον καθένα).
3. Δ/ση σε κάτι αφηρημένο ή σε ένα πράγμα (όπως συμβαίνει π.χ. στις αποστροφές).
4. Δ/ση στο πρόσωπο του ίδιου του αφηγητή (μονόλογος).

ΑΛΛΑΓΗ ΟΠΤΙΚΗΣ ΓΩΝΙΑΣ: Αυτό συμβαίνει όταν μέσα σε μια τριτοπρόσωπη αφήγηση εισάγεται μια επιστολή σε πρώτο πρόσωπο ή κάποιο μήνυμα.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΦΗΓΗΣΗΣ:

A. ΔΙΗΓΗΣΗ:

1. Αφηγείται ένας απρόσωπος αφηγητής με τη δική του φωνή. Η αφήγηση γίνεται σε 3ο πρόσωπο. (Εξωτερική οπτική γωνία).

B. ΜΙΜΗΣΗ:

2. Αφηγείται ένα πλαστό πρόσωπο. Αφήγηση σε 1ο πρόσωπο. (Εσωτερική οπτική γωνία).
3. Μεικτός τρόπος (συνδυασμός αφήγησης και διαλόγου). Αφηγείται ένας απρόσωπος ή πλαστός αφηγητής και η αφήγηση του διακόπτεται κατά διαστήματα για να παρεμβληθούν άλλα πρόσωπα που διαλέγονται σε ευθύ λόγο. (Η τεχνική αυτή χρησιμοποιείται στα περισσότερα μυθιστορήματα και διηγήματα).
4. Υπάρχει μόνο διάλογος. Απουσιάζει εντελώς ο αφηγητής (θεατρική τεχνική. Χρησιμοποιείται και στο σύγχρονο διήγημα).

Η Αφήγηση στη σχολική τάξη

✓ Η αφήγηση ιστοριών αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς έχει αποδειχθεί ότι αυξάνει τις προφορικές ικανότητες και βελτιώνει τις γραπτές δεξιότητες των μαθητών, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει δεξιότητες κριτικής σκέψης, ανάλυσης και σύνθεσης πληροφοριών.

✓ Η αφήγηση, η δημιουργία, η ακρόαση και κατανόηση μιας ιστορίας οδηγεί τον εκπαιδευόμενο στην εξάσκηση σύνθετων επικοινωνιακών δεξιοτήτων μέσα από τη δόμηση περιεχομένου, την επεξεργασία των πληροφοριών και την εξαγωγή νοήματος. Ο παιδαγωγικός χαρακτήρας των αφηγήσεων ενισχύεται και με τη δυνατότητά τους να υποστηρίζουν αποτελεσματικά τη μετάδοση αντιλήψεων, γνώσεων, αξιών και συμπεριφορών και να βοηθούν τον άνθρωπο να παίρνει αποφάσεις για τη ζωή του, γενικά.

✓ Η συνεισφορά της αφήγησης στη μάθηση μπορεί να συνοψιστεί στις τρεις διαστάσεις της ανθρώπινης φύσης και συμπεριφοράς: κοινωνική διάσταση (αλληλεπίδραση αφηγητή-ακροατών, ανταλλαγή προσωπικών εμπειριών και αντιλήψεων, βιωματική επικοινωνιακή πράξη), συναισθηματική διάσταση (δημιουργία/επικοινωνία συναισθημάτων στο ακροατήριο, συναισθηματική εμπλοκή αφηγητή-ακροατών στην αφήγηση, σταδιακή εκμάθηση από τους ακροατές της διαχείρισης συναισθημάτων τους), γνωστική διάσταση [βελτίωση των προφορικών και γραπτών επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών, ανάπτυξη δεξιοτήτων υψηλής σκέψης (high-order skills) (συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών, επίλυση προβλημάτων, κ.ά.), ενίσχυση της δημιουργικότητας και της φαντασίας αφηγητή-ακροατών].

✓ Συνοψίζοντας, η αφήγηση συνεισφέρει ουσιαστικά στη διαμόρφωση κατάλληλου και ευχάριστου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, οπότε και στην αβίαστη μεταβίβαση πληροφοριών, γνώσεων, αξιών και συμπεριφορών.

Η Αφήγηση στο Νηπιαγωγείο

✓ Η αφήγηση μπήκε επίσημα στο χώρο του Νηπιαγωγείου με το σύστημα του Γερμανού παιδαγωγού Fröebel (1837). Την ιδέα έφεραν στις Η.Π.Α. Γερμανοί μετανάστες, ενώ λίγες δεκαετίες μετά η αφήγηση ενσωματώνεται στις εκπαιδευτικές πρακτικές της Προσχολικής Εκπαίδευσης στην Αμερική.

✓ Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ο θεσμός της αφήγησης υιοθετείται από τις βιβλιοθήκες και το γεγονός αυτό στάθηκε καθοριστικό για την όλη εξέλιξη της αφηγηματικής τέχνης.

✓ Από τότε μέχρι σήμερα η αφήγηση κυριαρχεί παντού και αναγνωρίζεται ως η πιο διαδεδομένη μέθοδος αλλά και ως ο πιο αποτελεσματικός τρόπος διδασκαλίας, ενώ έχει κατακτήσει ακόμη και την ψηφιακή τεχνολογία με τη δημιουργία «Εργαλείων Ψηφιακής Αφήγησης» (Storybird, Lego Comic Builder, Cosy Comic Strip Creator, Camtasia Studio, MovieMaker, StoryBoard, Storify Flicker, My Story Maker, Voicethread, κ.ά.).

Προετοιμασία για την αφήγηση/Πρακτικές κατά την αφήγηση

- ✓ Ψυχολογική προετοιμασία των νηπίων για την αφήγηση («ησυχόσκονη», «ποδιά της παραμυθούς», κ.ά.),
- ✓ Διακοπές και παρεμβολές κατά την αφήγηση (απαιτείται η αυτοπεποίθηση του αφηγητή, η εξοικείωσή του με τις τεχνικές της αφήγησης, ευελιξία, καθώς και καλή γνώση της ιστορίας),
- ✓ Μουσική (χρήση μουσικών οργάνων, μουσική επένδυση, κ.ά.),
- ✓ Κίνηση (δραματοποίηση, θεατρικό παιχνίδι, παντομίμα, κ.ά.).

Δραστηριότητες μετά την Αφήγηση

- Συζήτηση-Σχολιασμός
- Εικαστικές μορφές έκφρασης
- Παιχνίδια προ-γραφής και προμαθηματικών εννοιών /
Εισαγωγή σε μουσικές έννοιες
- Αναδιήγηση παραμυθιού
- Ανατροπή της εξέλιξης του μύθου
- Αναδόμηση του παραμυθιού με κούκλες (μέσα και έξω
από το κουκλοθέατρο)
- Δημιουργία ποιημάτων
- Παντομίμα-μίμηση
- Δραματοποίηση

Χαρακτηριστικά του Αφηγητή

1. Δημιουργική φαντασία
2. Διορατικότητα
3. «Συμπαθητική» ικανότητα
4. Αισιόδοξη διάθεση
5. Ευαισθησία
6. Πίστη στην αξία της αφηγηματικής τέχνης και στη δύναμη του «έντεχνου λόγου»
7. Τάση διεύρυνσης των (λογοτεχνικών) οριζόντων του και διάθεση γνωριμίας με άλλες τέχνες
8. (Πολύχρονη, συστηματική προσπάθεια)

Βασικές αρχές για μια επιτυχημένη αφήγηση μέσα στη σχολική τάξη

Μια επιτυχημένη αφήγηση χρειάζεται να στηρίζεται σε:

- Μια βασική ιδέα (πάνω στην οποία δομείται και στηρίζεται η υπόλοιπη ιστορία).
- Χαρακτήρες/ήρωες (πρωταγωνιστές-βασικοί ήρωες με ξεκάθαρο ρόλο μέσα στην ιστορία).
- Θέμα (σενάριο, κατάλληλα επιλεγμένο να αναδεικνύει τη βασική ιδέα και τους ήρωες της ιστορίας).
- Δομή (σειρά/αλληλουχία των γεγονότων της ιστορίας).
- Οπτικοποίηση (τρόπος παρουσίασης της ιστορίας, εκφραστικότητα σώματος-προσώπου, αλληλεπίδραση με το ακροατήριο, κ.ά.).
- Ήχος (χροιά-εκφραστικότητα του λόγου και της φωνής του αφηγητή για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικής μετάδοσης μηνυμάτων/συναισθημάτων στο ακροατήριο, καθώς και της δημιουργίας κλίματος επικοινωνίας).

«Καθώς τα παιδιά ακούνε ιστορίες, ποιήματα και κάθε είδους πεζογραφήματα, ασυνείδητα εξοικειώνονται με τους ρυθμούς και τη δομή της γραπτής γλώσσας. Μαθαίνουν πώς ηχούν οι τυπωμένες λέξεις, πώς να τις ακούνε με το εσωτερικό τους αυτί. Μόνο ακούγοντας κανείς τις τυπωμένες λέξεις ανακαλύπτει το χρώμα τους, τη ζωή τους, την κίνηση και τη δραματικότητα τους».

Aidan Chambers

«Η ανθρώπινη φωνή, όταν μπορεί να φορτιστεί πραγματικά με ό,τι ενυπάρχει σε ένα ποίημα ή σε μια ιστορία, πιο δυναμικά από οποιοδήποτε άλλο μέσο μπορεί να μεταβιβάσει στα βάθη της συνείδησής μας εκείνα τα αιώνια αρχέτυπα που ανήκουν στα βάθη της συνείδησης της ανθρωπότητας».

Padraic Colum

«Όταν η μαγεία λειτουργεί,
ο αφηγητής γίνεται διάφανος·
εκείνο που βλέπουν (οι ακροατές)
δεν είναι πια ο αφηγητής,
είναι η ίδια η ιστορία».

Michel Hindenoch

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

1. Coehn, D. *Διαφανή πρόσωπα: Αφηγηματικοί τρόποι για την παρουσίαση της συνείδησης στη μυθοπλασία*. Μτφρ. Δ. Μπεχλικούδη. Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.
2. Έκο, Ο. *Έξι περιπλανήσεις στο δάσος της αφήγησης*. Μτφρ. Α. Παπακωνσταντίνου. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1996.
3. Κουλουμπή-Παπαπετροπούλου, Κ. (επιμ.). *Η τέχνη της αφήγησης*. Αθήνα: Πατάκης, 1997.
4. Ong, W. J. *Προφορικότητα και εγγραμματοσύνη: Η εκτεχνολόγηση του λόγου*. Μτφρ. Κ. Χατζηκυριάκου. Επιμ. Θ. Παραδέλλης. Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2005.
5. Παπαλιού, Ν. (επιμ.). *Άκου μια ιστορία: Η παραδοσιακή τέχνη της προφορικής αφήγησης και η αναβίωσή της στις μέρες μας*. Μτφρ. Ν. Παπαλιού. Αθήνα: Ακρίτας, 1996.
6. Πελασγός, Σ. *Τα μυστικά του παραμυθά. Μαθητεία στην τέχνη της προφορικής λογοτεχνίας και αφήγησης*. Αθήνα: Μεταίχμιο, 2008.
7. Salmon, C. *Storytelling: La machine à fabriquer des histoires et à formater les esprits*. Paris: La Découverte, 2007.
8. Τσιλιμένη, Τ. (επιμ.). *Αφήγηση και Εκπαίδευση: Εισαγωγή στην Τέχνη της Αφήγησης. Άρθρα και Μελετήματα*. Βόλος: Εκδόσεις Εργαστηρίου Λόγου και Πολιτισμού Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 2007.
9. Τσιλιμένη, Τ., & Γραίκος, Ν. (επιμ.). *Αφήγηση και Π.Ε.: Κείμενα διημερίδας στο Κ.Π.Ε. Ανατ. Ολύμπου*. (Συνδιοργανωτές: Εργαστήριο Λόγου & Πολιτισμού Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Όμιλος Φίλων Αφήγησης, ΚΠΕ Ανατ. Ολύμπου). Π. Παντελεήμονας Πιερίας: Έκδοση Κ.Π.Ε. Ανατ. Ολύμπου, 2007.
<http://users.sch.gr/organopoulos/bibliografia/afigisi_pe_kpe_an_olymprou_2007.pdf>[Ημερομηνία πρόσβασης: 29/3/2015].

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου της διδάσκουσας.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Δημήτρης Πολίτης 2015.
«Λογοτεχνία για Παιδιά Ι. Αφήγηση». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο
από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PN1516>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι παράγωγα έργα, Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

